

SZEGED XVIII. SZÁZADI NYELVÉRŐL

Írta: INCZEFI GÉZA

A magyar nyelvjárások mai állapota hosszas fejlődés eredménye. Ennek a fejlődésnek egyik jelentős állomása a XVIII. század, mert a török háborút követő népmozgalmak (telepítések) következtében a régi nyelvjárások egysége megbomlott. Sokfelé kipusztult a lakosság, és ott a telepesek a régi lakosság közé ékelődve nyelvjárási szigeteket alkottak. Másutt a telepesek nyelve a megmaradt régi lakosság nyelvének formáló hatására alakult, a régi lakosság nyelvéből vettek át sajátosságokat, az új környezetben szokatlan nyelvi jelenségek halványultak, egyben pedig új környezetükre is hatottak. E nyelvi kölcsönhatások eredményeként a XVIII. században alakult ki a török háborúk pusztításaitól legtöbbet szenvedett alföldi déli nyelvjárásunk mai arculata [1]. Ez okból a déli nyelvjárás XVIII. századi állapotának tanulmányozása értékes nyelvjárástörténeti tanulsággal jár, és a kutatás a településtörténet sok homályos kérdését is megvilágítja majd.

A XVIII. század nyelvének megismeréséhez gazdag anyagot őriznek az alföldi levéltárak, így a Szegedi Állami Levéltár, de a hódmezővásárhelyi, makói, szentesi levéltárak is becses anyaggal rendelkeznek. A levéltárakban őrzött iratok nyelvjárástörténeti értékesítése sok megfontolást kíván, hiszen az egységes köznyelvre való törekvés ebben a korban már igen széles körű, és a városi írnokok nyelvi hatása érvényesül az élő beszédnek írásban való rögzítésekor [2]. Azonban a köznyelv és az írnokok nyelvének hatása nem mindenféle levéltári iratban nyilvánul meg egyformán, a *missilis levelek* és a *tanúvallomási jegyzőkönyvek* nyelvét kevésbé érinti [3]. A *missilis* (családi) levelek közvetlenebb stílusában a köznyelvre való törekvés csak kisebb mértékben érvényesül, a tanúvallomási jegyzőkönyveket meg az írnok az élő szó hatása alatt, azt legtöbbször hűen követve fogalmazza, hiszen a tanúskodó mondanivalójának pontos visszaadására kell törekednie. Egy ilyen szöveget mutatok be 1740-ből: »Én högyösi gergőly Sem atyafiságra sem pedig valami ajándokra való nézve nem tekintvén hanem lelköm ösmérete Szőrént ki mondom mivel már életömnnek iob részét el éltém 115 esztendőket és nem akarván lelkömet mög Sérteni, azért en bizonyossan tudom hogy az lazanczoknak az attyuk bírták az belső oldalát madarász tonak mert négy esztendeig szolgáltam az laszanczokat és Saitossuk voltam, és mostis emléközom reá igaz lelköm ismételre mon-

dom, és ögyéb bizonyos határját nem tudom, hanem egyik uttúl fogva az masikig birtak az út pedig örökös bizonyos határ.« Úgy látszik, hogy az idős ember (115 éves) beszédét híven követve nem hivatalos írnok (esetleg ő maga) rögzíthette gyakorlatlan írásával, aki maga is ezt a nyelvet beszélte. Ezért feltételezhetjük, hogy ez a szöveg keltezésénél régebbi, és a XVIII. század elejének nyelvallapotát elég hűen tükrözi.

A XVIII. századi iratok között gyakran találhatók olyanok, amelyeknek nyelve előszó értékűnek mondható, bár hangtani sajátásaik tekintetében (ő-zés) nem következetesek [4]. Íme néhány példa a szegedi levéltár XVIII. századi anyagából 1720. k.: »Hol voltatok eddigh Száz ördögbe, ifjen egy hette miulta utannatok várakozom, és önön magok dolgotok folytatásában gáthot tessztek«; 1750: »id megh ezt a pohár vizet, és annyi ördögh mondá néki, szaggasson el valahány csep viz vagyon benne«; 1750. k.: »no ilyen adta, s teremtetete még öltél most... hiremben, s nevemben... Pajtás mér Jöttünk mi ide... ez miat Jöttünk a... ehatta ganeja miat. Megh montam nekj hogy menyel, mert Láttam Sok hejat a Juhának«; 1779: »az után hebögve és felve tovább e fatens leány azt mondotta, hogy ugy ám most sem hagyott háló Társat az gazdám hívni... de csintalan hamis leány Böröcz Ruzsi, micsoda szerelmes énekeket mond... arra azt mondotta Pista béres, ereszd el ugy mond: majd el szakad«; 1800: »Meny-el meny-el, nem becsületes aszony vagy, hogy ide jösz pörölni, te vén boszorkény, te vén pokol kelet«; 1800. k.: »Egy Szempillantáfig sem éljek ha leg kisebb mesterféget tudok is melytül a Ló dögöllyön... én nem gyugtam a kérdéses Istállonak Semi részibe Semit is«.

Ezeket a szövegeket hangtani következetlenségük ellenére is más tekintetben a korabeli népnyelvet híven tükröző emlékek kell tartanunk. Nyelvjárástörténeti értékesítésük lehetőségével a hangtörténeten kívül is foglalkozni kell. Úgy látszik, hogy az írnokok elsősorban az illető nyelvjárássra jellemző, legfőbb hangtani sajátág megörökítését kerülik (az ő-zést), mert abban érzik csupán a köznyelvtől való eltérést. Ezért a dolgozat végén tárgyalt í-zésen kívül csak ő ~ e ingadozás észlelhető. Ez az ingadozás nagyarányú, és az irodalmi norma hatásával magyarázható [5]. Az ingadozás foka és az írás gyakorlottsága között összefüggés állapítható meg. A gyakorlott írótól (műveltebb írnok) származó írásokban kevesebb az ő-ző alak, a gyakorlatlanabb kéz írásában több, tehát következetesebb az ő-zés. A szegedi levéltár XVIII. századi iratanyagának nyelvében a mai, beszédükben konzervatív, a városi forgalomtól távol élő emberek nyelvhasználatával lényegében azonos fokú ő-zés tapasztalható [6]. Az *apró-csópró, böcsöletes, Dömötör, fölhő, Gergőly, hebögve, högyit, köll, keresködő, köröszv vonyás, következendő, lött, pöcsét, szödök, szömeivel, szöröncsénk, szörzöttem, vömöt* stb.-féle alakokból a megterhelés fokára következtetni lehet, habár ezek ő-ző alakban is megtalálhatók. Példáim között kevésszámú olyan szó akad, amelyet ma már nem ő-zve ejtenek: *csöcsömös* (így Dugonics is, SzegSz.), *lölköm, röjtötte* (vö. SzegSz.). Ez arra mutat, hogy a XVIII. században a labiális tendencia a mainál némileg több szóban érvényesült. Ma is ilyen irányban halad a fejlődés a köznyelv hatására: az ő-zve ejtett szavak száma csökken.

A szegedi nyelvnek az ö-zéssel összefüggő jellegzetessége, hogy az egytagú és vegyeshangrendű szavakban általában megőrződött az *ë* hang, tehát *ëb, ëgy, të, sëm; bërëtvä, dësška* stb. A XVIII. századi szegedi ember is így beszélhetett, mert az *ë* hangot több esetben *é* betűvel írják: *ëgyező, ëgyszer s mind, láttaë, nëmé, való-ë, në* (ne), *sënki, sé, të* (te); *dërëkaly(!), Fazëkashögy, Jërikó, szërda*. A telepések között *ë-ző* nyelvjárásúak is lehettek, akik az erős helyi labiális tendencia ellenére is megőrizték egy ideig *e* sajtáságukat, és néha *e* hangot írásban *é* betűvel jelölik: *këgyelmetaek, széget ütött a fejibe, szëgënnëk az annya vót beteg* (ma: *kögyelmed, szög, szögény, SzegSz.* [7]).

A XVIII. század különféle irataiban *í-zést* tapasztaltam, holott ma ez a nyelvjárási sajtáság Szeged nyelvében ilyen fokban ismeretlen. Ezt a jelenséget nem tekinthetem különböző nyelvjárástípusok keveredésének [8], hanem bizonyára annak a nyoma, hogy a török háborúk következtében elnéptelenedett területekre a szomszédos *í-ző* vidékről is érkeztek telepések. Erről pontosabban az Alföld XVIII. századi településtörténetének ismerete alapján lehetne szólni [9]. Szegeden, különösen a *Palánk* nevű városrészből pusztult ki a lakosság a háborúk folyamán. Ez a városrész közvetlenül a vár mellett volt, és így minden hadi esemény jobban kihatott a lakosság életére, mint a távolabbi, Felső- és Alsóvárosra vagy a kialakuló tanyák területére. Úgy látszik, hogy leginkább az erős népi hagyományokat és nyelvjárást őrző Alsóváros népe vészelte át a háború pusztítását, és nekik tulajdonítható az a szerep, hogy a telepítés nagyobb nyelvi kihatását mérsékelték. Egy ideig azonban bizonyára a telepések nyelvi sajtáságai is továbbéltek. A XVI. században a Szegedről Debrecenbe menekültek is őrizték még egy ideig *ö-ző* nyelvüket, sőt *e* jelenség a debreceni népnyelvre is áterjedt [10]. Szeged nyelvét is módosította a XVIII. század telepeseinek nyelvjárása; később azonban ezek az »idegen« elemek az erőteljes szegedi nyelv hatására elhalványulnak, és ma már ennek a hatásnak csak a nyomai észlelhetők.

A szegedi levéltár XVIII. századi iratai között mintegy 30 kéztől származó *í-ző* irat található. Ezek között sok gyakorlott író, talán írnok, akihez a panaszos, kérvényező írása megszerkesztésével fordult, de olykor igen gyakorlatlan kéz írásában (pl. feljegyzés adósairól) is akad *í-ző* alak. Néhány kérvényről, hagyakozásról kezdetleges írása alapján feltehető, hogy magától a kérvényezőtől származik, vagy legalábbis írással nem hivatásszerűen foglalkozó embertől. Az *í-zés* az egyes iratokban sem következetes. Két *í-ző* személy nevét sikerült megállapítani aláírásukból és írásuk jellegzetességéből. Az első *Dany* (*Danyi*) József írása 1723-ból. Ekkor már nyolc éve volt a város tisztviselője [11]. Más *í-ző* személy *Bunkóczy Ferenc* tápai plébános. Ő azonban csak két évig (1752—54) élt Szeged mellett, Tápén, és Kalocsáról került ide [12]. Különösen *Dany József* levele mutat arra, hogy nem csupán a helyüket könnyen változtató írnokok nyelvében található *í-zés*. Különbőn is hihetetlen, hogy az írnok olyan nyelvjárásra (a maga *í-ző* nyelvjárására) írta volna át a panaszos szóbeli közlést, amely teljesen idegen volt ezen a területen. Így valószínűbb az a feltevés, hogy a XVIII. században, elsősorban a *Palánk* nevű újjátelepített városrészben volt gyakori

az *í-zés*, de később kiveszett, mert a város más részein, valamint a környéken nem volt gyökere. A mai szegedi nyelvben az *í-zés* (*i-zés*) ismeretlen, de van néhány olyan nyelvjárási alak, melyet az egykori szélesebb körű *í-zés* (*i-zés*) maradványának tekinthetünk, bár erre más bizonyítékot felhozni nem lehet. Minden egyes, ma is *í-ző* szó történetét kellene ismernünk a XVIII. századi telepítések előtti időből, így lehetne ezt bizonyítani. Azonban a szegedi levéltár iratai a XVIII. század előtti időből elvesztek, és ami kevés oklevelet közöltek régebbi időből [13], azok erre nem nyújtanak segítséget; ezért az alábbi szavak történetét nem tudjuk a XVIII. századnál régebbi időben követni. Bálint Sándor SzegSz.-a a mai szegedi népnyelvből ezeket az *í-ző* (*i-ző*) alakokat tartja számon: *Ágnyis*, *emászt*, *énnyihány* (de *néhány*), *girinc*, *igenyös*, *kinyér*, *pinész* és néhány származékuk.

A megvizsgált iratok java része kérvény, a lakosság panaszát foglalja írásba. A város segítségét kéri benne mindenféle ügyes-bajos dolgukban, meg néhány végrendelet, hagyakozás, tanúvallomási jegyzőkönyv, missilis levél található közöttük. Több iraton nincsen évszám, de ezek hozzávetőleges ideje az iratcsomók más, évszámmal ellátott irataiból megállapítható. Az *í-zés* (*i-zés*) a megvizsgált iratokban nem következetes, tehát ugyanabban az iratban *í-ző* (*i-ző*) és *e-ző* alakok találhatók együtt. Az összes *í-ző* (*i-ző*) alakok az alábbiak:

Í-zés hangsúlyos szótagban:

béke. — 1750 k.: birtokában hagyatattunk, *bikivelis* mint ekoraiha maradtunk; **Égető.** — 1738: *igető* Margitnál; **érdem.** — 1750 k.: kirem ... *irdemem* szerint hozam lenni ... *irdemem* szerint bánjanak velem; **férj.** — 1750 k.: *firhez* adása alkalmatosságakor; **férfi.** — 1738: Soha az A[*sz*]ony munkajajert nem Fizetnek Anyit mint az *Firfiért* ... Anyit vőtt(!) Refjere mint Akar Melyik *Firfira*, 1760 k.: egy *firfi* Embernek való Csizmát, 1774: 11 *férfi* ümegh és lábra valok; **kékes.** — 1751: vagy egy negyedfü *kikes* borjas újszöm a Szegedi földön; **kényszerít.** — 1760 k.: azon Aszonyságnak böstelensége arra *kinszerit*; **kénytelen.** — 1750 k.: *kintelen* vagyok, 1790 k.: Könyves Szemmel, keserves Szível *kintelenítették* panaszolkodni; **képest.** — 1760: ahoz *kipest kirjük* az ... Tanácsot; **kér.** — 1748: kis Instáncziámban *kirem* alázato[*ss*]an, 1780 k.: tisz forintos Szubonyomat el vette ... *kirem* vissza adata[*ss*]ék; **lép.** — 1750 k.: reank *lipendő* portio felvetiskor; **lévő, lévően.** — 1723: városunk Territoriumán *livő* Madarátz tón kívül *livő* egy Semlyeket ... az ugy *livin* hogy ... szamtalan Instantiammal ... mást kirem; **méltó.** — 1750 k.: *miltó* consideratiójában; **méltóztatik.** — 1780 k.: Mesterségünket ... Limitálni sulyosan *miltóztatott*; **pénz.** — 1723: már a vásár el mult, a *piszt* sem látom, 1741: ki[*ss*] *Pinzem* vagyon edgy *jacskoban*, 1750 k.: azon Mesterség folytatására elégséges *pinzt* adtam; minden *Pinzemet* Betegségében Reája kötöttem; **rész.** — 1760 k.: énis az én *rűszemet* bé csináltatni el nem mulatom; **téphet.** — 1800: A hajából nem *tiphettem* mert ... magossan volt az aka[*ss*]ztófán; **tesz.** — 1748: *tigyen* nekem annyi iga[*ss*]ságot nyavalá[*ss*]nak ... *tigyen* velem annyi Gratiat; **tél.** — 1800 k.: ha mostanában nyár üdőben Semitem kereshetek, *Tilen* mivel tarcsam az árváimat nem tudom; **végzés.** — 1723: *vigzist* tenni nagy alázattal instálok; **vénség.** — 1800 k.: vagyon édes(!) Anyám, de a Szeginy emár *Vin-*

sige miát...nem segethet; **vész.** — 1800 k.: az Buza Gyermekeim nagy Károokra az földekben *visz.*

Í-zés hangsúlytalan szótagban:

árnyék. — 1780 k.: testamentum nélkül e világ *árnyikjából* ki mult; **beszél.** — 1750 k.: juthat eszibe... Biró Uramnak Sz. Demeter napján az Tapay Notarius felől miket *befszillem*; **cselédcske.** — 1750 k.: cselédcském miat 24. forintot kölcsön fel venni meg Szorultam; **emésztés.** — 1721: bizonyos marháknak lopása, és...termény *emisztése* eránt ilyen Törvényes Sententiaja let; **igizet.** — Mindennémü Adományt *igizetet*, haragot, jó akaratot fere tészek; **igér.** — 1750 k.: ejen hólnaponként megh *igirt* ház bérrel nem Sokat gondolok, 1760 k.: az Tettes Nemes Tanács előtt jobulásomat *igirtem*; **ilyetén.** — 1760 k.: Hogy ha az illetin háji báji dolgok föl forgattatnak, sok számtalanon találatnak kik csak ingyen birnak földeket, 1790 k.: az *illetin* fenevadforma kegyetlen, békétlen és Isténtelen férfiaknak...megh zablázása; **ítél.** — *itiletet*...tenni nagy alázattal instálok, 1750 k.: mely forintok vissza *itiltettek* azon okbul, hogy az kárvallott ember ott is gyanukodik ahol nem kellene, 1790: négy Holnapoktul fogva mennyi károkat vallhattam bölcseenn meg *itilhetni*; **kísértet.** — 1780 k.: nagy gyalazatokkal és csufolásokal *kisirtettek*; **miképpen.** — 1740 k.: miképpen törtint veletlen halála (nem tudja); **olyatén.** — 1800 k.: *olyatin* legények vagynak közöttünk kik... az vándorlafrul nem gondolkoznak; **remél.** — 1750 k.: nem *remilvén* Senkit a ki...meg tekintené; **szegény.** — 1750 k. *Szeginsigemet* a vagy Ügye fogyott Szüksigemet, *Szeginsigem* véget pásztorságra álván, 1760 k.: *Szeginy* egyőgyő jövevény vagyok; **szomszéd.** — 1760 k.: nem csak én de mas *Szomszidok* és nagy karokat valhatunk; **történik.** — 1780 k.: az én Uramnak részérül szenvedtem ezen gyalazatokat aki én rajtam most *törtint*, semmi Nemzecsigemen effélék nem *törtintek*; **vendégfogadó.** — 1760 k.: *vendikfogadot* tart Eötvös György Uram az ki a Mészár Sziknil nagyob karomra van; **veszély.** — 1750 k.: ez nagy lelki *veszilynek* mentül hamaréb méltóztáfsék eleit venni.

Í-zés szuffixumban:

-ék főnévképző — **emlékezik** 1738: Makon pedig nem *emlíkeszik*... hogy odajárt pölleni; **maradék.** — 1723: *maradikinak* egy Semlyeket Farkas Istvánnak ugy két ágon livő *maradikinak* tiz Rh forintokon el adta; **-ély főnévképző veszély.** — 1750 k.: ez nagy lelki *veszilynek*... eleit venni;

-én (-ény) névszóképző — **ilyetén.** — 1760 k.: Hogy ha az *illetén* háji báji dolgok föl forgattatnak, sok számtalanon találatnak kik csak ingyen birnak földeket; **olyatén.** — 1800: *olyatin* legények vagynak közöttünk kik... az vándorlafrul nem gondolkoznak;

és- főnévképző — **felvetés.** — 1750 k.: kirem... reank lipendő portio *felvetiskor*...irdemem szerint hozzám lenni; **végzés.** — 1723: *végzist* tenni nagy alázattal instálok;

-né módjel. — 1780 k.: azon esetre sem *tartoznik* a mentérül számolni, 1750 k.: imár vagyon Tiz hete hogy e nyomorut rabsagban artatlanul Szenvedek... mint ha épen halakra étileendő *volnik*;

-ség főnévképző — **éppenségesen.** — 1750 k.: ha üremest akarnais *éppensigessen* raituk Szegényeken nem segethet; **feleség.** — 1750 k.: az első

felesígetül még csak Fótnak való Ruha sem maradt; **felvetés.** — 1750 k.: kirem reank lipendő portio *felvetiskor* irdemem szerint hozam lenni; **inség.** — 1750 k.: ingemet aristomozni és nagy *insighben* ottan tartatni nem büntöttek; **nemesség.** — 1750 k.: ha nékie jól meg fizetnék *nemefigeket* ki keresné; **nemzetség.** — 1780 k.: semmi *Nemzetsigemen* effélék nem törtintek; **szükség.** — 1750: hirem nélkül az Gazdák tul föl Szedvén maga *Szüksigire* hetven hatt véka életett... ezen *Szüksigemet* meg tekinteni el nem mulattyák; **végzés.** — 1723: *vígzist* tenni nagy alázattal instálok; **vénség.** — 1800 k.: vagyon édes Anyám, de a Szegény emár *Vinsige* miát... nem segethet; **-vén igenévképző — tekintvén.** — 1723: szeginsigemre *tekintvin* folamodván... a saját jószágom iránt.

I-zés.

Ágnes. — 1780 k.: Ratz *Agnis* menyemnek hozam valo dajkalajfaert; **egyenésen.** — 1739: Tudgya... hogy az Csengelei határ Nagy állásnak *igyenessen* menne... a kut kopoljatul fogva *igenéssén* egy buczkában levő végső határig; **egynéhány.** — 1780 k.: már *ednyihány* izben... voltam ott; **éjszaka.** — 1760 k.: nem csak *itczakay* alkalmatossaghal hanem fenyen napal; **engem.** — 1780 k.: földhöz vágott, és ottan az fejemet hajámnál fogva földhöz verni, *ingömet*... kezdett; **kegyelme.** — 1750 k.: Nemzetes Biro uram Eő kigyelme; **-e birt. sz. rag — hite.** — 1739: Vallya azt is *hiti* után.

JEGYZETEK

- [1] Horger, Mnyelvj. 16, Bárczi, Régi m. nyelvj. 27, Benkő, Mnyj. tört. 84.
- [2] Bárczi, A m. tört. nyelvj. kutatás, III. Orsz. Kongr., 320.
- [3] Vö. Tálasi, MNY. 37:35.
- [4] Vö. Benkő, i. m.:43.
- [5] Vö. Benkő, i. m.:37.
- [6] Vö. Benkő, i. m.:89
- [7] A régi szegedi nyelv e sajátosságainak teljes példatárral való bemutatását más alkalomra kell halasztanom.
- [8] Vö. Benkő, i. m.:38.
- [9] Vö. Knieszsa, I. OK. VI, 106.
- [10] Zoltai, Nyr. 35:123, Papp MNYj. IV, 3.
- [11] Vö. Reizner, Szeged tört. I, 307, 309.
- [12] A váci egyházmegye tört. névtára, Vác, 1915, I:304.
- [13] Reizner, i. m. IV. Oklevéltár és *Borovszky*, Századok 1900:628.

О ЯЗЫКЕ ГОРОДА СЕГЕД В 18-ОМ СТОЛЕТИИ

Г. Инцефи

Для рассмотрения сегедского наречия в 18-ом веке сегедский архив хранит богатый материал. Историко-диалектическая, реализация архивных писем однако требует большого обдумывания, ибо разговорный язык в этом веке уже сильно действует, а также действует языковое влияние городских-чиновников. Автор показывает части архивных писем, некоторые из них являются полноценными текстами народного языка, но другие непоследовательны в отношении диалектических (фонетических) особенностей: формы наречия на «ö» стоят рядом с формами, образованными не диалектическим «ö». Автор устанавливает, что тенденция «ö»-кания была немного сильнее в

18-ом столетии, в документах можно найти и такие формы с «ё»-канием, которые сегодня даже не произносятся с «ё»-канием. В 18-ом столетии много поселенцев поселилось в Сегеде и из «и»-кающих краёв, т. к. среди архивных писем находим и «и»-кающие, но не последовательные письма, написанные около 30-ти различными лицами. Удалось установить личность двух «и»-кающих лиц. Один из них жил уже 8 лет на территории, где не говорили с «и»-кающим акцентом. Некоторые «и»-кающие формы в нынешнем языке Сегеда могут быть оценены как языковое влияние поселенцев. В конце своего труда автор показывает «и»-кающие формы писем в 18-ом столетии в ударном и неударном положениях и в суффиксах.

ÜBER DIE MUNDART VON SZEDED IM XVIII. JAHRHUNDERT

von

G. INCZEFI

Für die Untersuchung der Mundart von Szeged im XVIII. Jahrhundert verfügt das Archiv der Stadt über ein reiches Material. Aber die mundartgeschichtliche Verwertung der Schriften des Archivs erfordert ernste Erwägung, da die Gemeinsprache in dieser Zeit schon eine starke Wirkung ausübt, und auch der sprachliche Einfluß der städtischen Schreiber zur Geltung gelangt. Der Verfasser legt Teile aus Schriften des Archivs dar. Manche sind Texte von hohem mundartlichem Werte, andere aber besitzen keine konsequenten phonetischen Eigenschaften: mundartliche ö-Lautung und gemeinsprachliche e-Lautung kommen neben einander vor. Der Verfasser stellt fest, daß die Tendenz zur ö-Lautung im XVIII. Jahrhundert einigermaßen stärker war: es haben sich einige Wörter mit ö-Lautung gefunden, die heute schon mit e ausgesprochen werden. Im XVIII. Jahrhundert sind auch von dem Mundartgebiete mit i-Lautung viele Ansiedler nach Szeged gekommen, denn im Archiv sind ungefähr von 30 verschiedenen Händen geschriebene Schriften mit (zwar nicht konsequenter) i-Lautung zu finden. Der Verfasser hat die Person zweier mit i-Lautung Schreibender feststellen können, von denen der eine damals schon seit 8 Jahren in Szeged gelebt hatte, wo es eigentlich keine wesentliche i-Lautung gibt. In der heutigen Mundart von Szeged sind noch einige Wörter mit i-Lautung vorzufinden, was auf den sprachlichen Einfluß der Ansiedler aus dieser Zeit zurückgeführt werden kann. Am Ende der Arbeit sind aus den Schriften des XVIII. Jahrhunderts Formen mit i-Lautung in betonter und unbetonter Lage und in Suffixen angeführt.